

Anketa studimore mbi emergjencat mjekësore në praktikën stomatologjike–sondazh i stomatologëve kosovarë

Blerim Kamberi, Miranda Stavileci, Bleron Faiku, Blerta Shkreta, Anila Kamberi-Çuni, Anda Gashi-Kolenoviq

Autorë

Blerim Kamberi, Miranda Stavileci, Bleron Faiku, Blerta Dollaku, Anila Kamberi-Çuni, Anda Gashi

Oda e Stomatologëve të Kosovës, Prishtinë, Kosovë

Për korrespondencë

Blerim Kamberi

blerim.kamberi@osk-ks.org

ABSTRACT

During clinical dental practice, dentists may sometimes face with medical emergencies of various natures. The lack of data regarding the prevalence of medical emergencies in our country has encouraged the Kosovo Dental Chamber to conduct a study survey from dentists/KDCH, to collect information regarding their experience and dealing with these emergencies. Of the 549 completed questionnaires, the most frequent medical emergencies were: vasovagal syncope (60.1%), arterial hypertension (37.3%), orthostatic hypotension (30.2%), while the rarest and mildest medical emergencies were: mild allergic reactions (21.4%). The insight gained from this study survey helps in planning the training of dentists for the management of emergency cases during their practice, as well as improving working conditions in dental offices.

ABSTRAKTI

Gjatë praktikës stomatologjike, stomatologët mund të ballafaqohen edhe me emergjenca mjekësore të natyrave të ndryshme. Mungesa e të dhënave mbi prevalencën e emergjencave mjekësore në vendin tonë, ka inkurajuar Odën Stomatologjike të Kosovës që të realizojë anketën studimore nga stomatologët/anëtarët e OSK-së, për të mbledhur informacione lidhur me përvojën e tyre dhe ballafaqimin me këto emergjenca. Nga 549 pyetësorët e plotësuar, emergjencat më të shpeshta ishin: sinkopa vazovagale (60.1%), hipertensioni arterial (37.3%), hipotensioni ortostatik (30.2%), ndërsa ato më të rralla dhe më të lehta ishin: reaksionet e lehta alergjike (21.4%). Pasqyra e fituar nga kjo anketë studimore, ndihmon në planifikimin e trajnimeve të stomatologëve për menaxhimin e rasteve emergjente gjatë praktikës së tyre, si dhe përmirësimin e kushteve të punës në ordinancat stomatologjike.

Hyrje

Ekzistojnë të dhëna rreth prevalencës dhe ashpërsisë së emergjencave mjekësore në praktikën stomatologjike [1-6]. Këto të dhëna, sugjerojnë se këto situata nuk janë të shpeshta, por mund të përfshijnë ndonjëherë edhe emergjenca që kërcënojnë jetën e pacientit. Disa shoqata stomatologjike dhe ato të emergjencave, rekomandojnë trajnimin e rregullt të stomatologëve në menaxhimin e emergjencave mjekësore më të zakonshme dhe pajisjen e ordinancave stomatologjike me pajisje për emergjenca [7-9]. Pak studime janë kryer për të vlerësuar pajisjet e emergjencës të pranishme në ordinancat stomatologjike, shkallën e trajnimit të stomatologëve dhe kompetencën e tyre të perceptuar në menaxhimin e emergjencave mjekësore [10]. Të gjitha këto të dhëna janë të nevojshme për të kuptuar specifikat e këtyre situatave në praktikën stomatologjike dhe për të përshtatur programet e arsimit universitar dhe aktiviteteve të edukimit të vazhdueshëm të stomatologëve me nevojat e tyre për trajtimin e emergjencave në ordinancën stomatologjike. Në vendin tonë, sa i përket prevalencës dhe ashpërsisë së emergjencave mjekësore në praktikën e përgjithshme stomatologjike deri më tani nuk ka ndonjë studim. Kjo mungesë e të dhënave bën të vështirë edhe planifikimin e edukimit të vazhdueshëm profesional të stomatologëve. Kështu që, OSK ka kryer një anketë studimore me anëtarësinë e vet për të vlerësuar prevalencën e emergjencave në praktikën klinike të tyre, gjegjësisht mbledhjen e informacionit mbi përvojën e tyre të ballafaqimit me emergjencat mjekësore. Gjithashtu, për të konstatuar vështirësitë e profesionistit në menaxhimin e tyre si dhe nevojës për të marrë trajnim adekuat dhe edukim të vazhdueshëm të përditësuar, në mënyrë që të jenë të përgatitur për t'i menaxhuar.

Anketa dhe pyetësi

Për këtë anketë studimore është përdorur programi nga internet- shërbimi Google Form të cilin pastaj u kemi dërguar 2467 stomatologëve anëtar të OSK-së një pyetësor online. Pyetësi ka përfshirë 28 pyetje rreth situatave emergjente me të cilat janë përballur gjatë ushtrimit të profesionit. Pyetjet janë ndarë në 6 seksione: (1) të dhënat e përgjithshme, (2) situata emergjente të përjetuara, (3) pajisje të emergjencës të pranishme në ordinancën stomatologjike, (4) trajnimi, (5) vlerësimi vetjak i aftësive për menaxhimin e emergjencave mjekësore dhe (6) lloji i emergjencës mjekësore. Anketa ka qenë anonime dhe përgjigjet kanë qenë plotësisht konfidenciale. Studimi është realizuar brenda periudhës 3-mujore.

Rezultatet

Prej 2467 stomatologëve, 549 prej tyre kanë plotësuar pyetësin. Në zonën urbane ishin të fokusuar rreth 95% e të anketuarve ndërsa grupmosha 24-34 vjeç ishte mbi-zotëruese në plotësimin e kësaj ankete (49%). Incidenca e emergjencave mjekësore ishte 1.98 raste për stomatolog në vit. Më të shpeshtat rezultuan të jenë: sinkopa vazovagale (60.1%), hipertensioni arterial (37.3%), hipotensioni ortostatik (30.2%), ndërsa më të rralla ishin reaksionet e lehta alergjike, si urtikaria e izoluar dhe pruriti (21.4%). Emergjencat që kërcënojnë jetën, p.sh. arrestet kardiake, janë të rralla, por megjithatë mund të ndodhin (0.0036 arreste kardiake për stomatolog për vit). Me emergjenca të rënda mjekësore, 62.4% e të anketuarve nuk janë përballur ndonjëherë. Ndër emergjencat serioze, më të shpeshta kanë qenë gjakderdhja e prolonguar (23.1%) dhe sulmi epileptik (22.5%). Lidhur me pajisjet e nevojshme për trajtimin e emergjencave mjekësore, pothuajse 1 në 100 stomatologë nuk kishte fare pajisje të emergjencës. Përdërisa shumë stomatologë janë të pajisur me barna të emergjencës (85.9%), dhe oksigjen (81%), pak prej tyre kanë në dispozicion defibrilator (8.3%). Nga të anketuarit rezulton se 97.08% në raftin e barnave të emergjencës kanë adrenalinë, ndërsa vetëm 6.3% e kanë përdorur atë gjatë punës së tyre. Në 53% të të anketuarve, raportohet se nuk ka pasur asnjë trajnim për emergjencë mjekësore, kurse 90% e tyre pranojnë se kanë nevojën për trajnim në menaxhimin e emergjencave mjekësore. Vetëm gjatë vitit 2023, rreth 43% e të anketuarve ishin përballur të paktën me një rast emergjent. Rastet emergjente më të shpeshta ishin: sinkopa vazovagale (42%) dhe hipertensioni (28%), ndërsa 38.6% e të anketuarve nuk ishin përballur fare me ndonjë rast emergjent. Vetëm 9% e të anketuarve ishin përballur me reaksione të lehta alergjike ndërsa asnjë prej tyre nuk ishin përballur me reaksione të rënda alergjike (angioedema, shok anafilaktik).

Përfundimi

Ky studim ofron një përmbledhje mbi emergjencat mjekësore në praktikën stomatologjike në vendin tonë, dhe ndihmon në planifikimin e trajnimeve dhe përmirësimin e kushteve të punës në ordinancat stomatologjike. Gjithashtu, kontribuon në ngritjen e vetëdijes për nevojën e përgatitjes më të mirë të stomatologëve për t'u përballur me situatat emergjente. Kjo anketë është një hap i rëndësishëm në zhvillimin e praktikave më të sigurta dhe më efektive në stomatologji, si dhe për të siguruar që stomatologët të jenë të përgatitur për çdo emergjencë mjekësore që mund të ndodhë gjatë ushtrimit të profesionit.

Falënderojmë punonjësit e OSK-së për azhuretetin e tyre në administrimin e listës së anëtarësisë dhe postës elektronike. Gjithashtu, falënderojmë edhe të gjithë të anketuarit që janë përgjigjur në pyetësin tonë.

Literatura:

- [1] Marks LA, Van Parys C, Coppens M, Herregods L. Awareness of dental practitioners to cope with a medical emergency: a survey in Belgium. *International dental journal*. 2013 Dec 1;63(6):312-6.
- [2] Müller MP, Hänsel M, Stehr SN, Weber S, Koch T. A state-wide survey of medical emergency management in dental practices: incidence of emergencies and training experience. *Emergency Medicine Journal*. 2008 May 1;25(5):296-300.
- [3] Gupta S, Mishra S, Behl S, Srikant N, Mascarenhas R. Knowledge of handling medical emergencies among general dental practitioners pan India: a cross-sectional survey. *BMC Research Notes*. 2023 Sep 14;16(1):221.
- [4] Šoštarić M, Umek N. Medical emergencies in dental offices in Slovenia and readiness of dentists to handle them. *Signa vitae: journal for intensive care and emergency medicine*. 2018 Jun 1;14(1):43-8.
- [5] Varoni EM, Rigoni M, Lodi G, Sardella A, Muti P, Vitello A, Montebagnoli L, Polimeni A, Tommasino S, Iriti M, Senna A. Medical emergencies in dental practice: A nationwide web-based survey of Italian dentists. *Heliyon*. 2023 Mar 1;9(3).
- [6] Laurent F, Augustin P, Youngquist ST, Segal N. Medical emergencies in dental practice. *Médecine Buccale Chirurgie Buccale*. 2014 Jan 1;20(1):3-12.
- [7] Soar J, Monsieurs KG, Ballance JH, Barelli A, Biarent D, Greif R, et al. European resuscitation council guidelines for resuscitation 2010. Section 9 Principles of education in resuscitation. *Resuscitation* 2010;81:1434-44.
- [8] Nolan JP, Soar J, Zideman DA, Biarent D, Bossaert LL, Deakin C, et al. European resuscitation council guidelines for resuscitation 2010. Section 1. Executive summary. *Resuscitation* 2010;81:1219-76.
- [9] Resuscitation Council (UK). Medical emergencies and resuscitation. Standards for clinical practice and training for dental practitioners and dental care professionals in general dental practice. 2012. <http://www.resus.org.uk/pages/MEdental.pdf> (accessed 14 July 2013).
- [10] Laurent F, Augustin P, Youngquist ST, Segal N. Medical emergencies in dental practice. *Médecine Buccale Chirurgie Buccale*. 2014 Jan 1;20(1):3-12.